

BIBLIOTEKA

E

SHËTETIT

8JH-1

K 14.

GJIROKASTËR

BIBLIOTEKA E NXËNËSIT

ISMAIL KADARE

POEZI

891.983 - 1

SH-1
K14

ISMAIL KADARE

Poezi

33556

Përgatitur për botim nga
Luan Rexhepi dhe
Bahri Nelaj

SHTËPIA BOTUESE E LIBRIT SHKOLLOR

ISMAIL KADARE

1941
K14

Poezi

1941

Redaktor: L. Rexhepi
Korrektor letrar: A. Jupi

Redaktor: L. Rexhepi

Korrektor letrar: A. Jupi

SHKURTORJA E LIBRIT SHKURTORJA

POEZI E PARTISHME, MILITANTE DHE QYTETARE

Poezia jonë e realizmit socialist doli nga lufta partizane me një pasuri dhe me një traditë jo të paktë dhe me autorë të njohur, si: Shevqet Musaraj, Llazar Siliqi, Kolë Jakova, Fatmir Gjata, Andrea Varfi etj., që u bënë shembull për edukimin e brezave letrarë poetikë që do të vinin më vonë. Poezia e Luftës Antifashiste Nacionalçlirimtare u dha poetëve të rinj jo vetëm lëndë, por dhe forca të reja për krijim. Ajo u tregoi se vargjet, kënga mund të shkruhen kudo, ku ka jetë dhe luftë. Përveç kësaj, letërsia jonë futej në gjysmën e dytë të shekullit XX me një bagazh të pasur poetik. Ajo vinte me Naimin, bilbilin dhe këngëtarin e madh të Shqipërisë, me De Radën, romantik përparimtar dhe atdhetar i flaktë, që përdori i pari poemën, me Mjedën, mjeshtër të vargut muzikor, me Çajupin patriot, satirëtherës, me Migjenin, këngëtar i revoltave shoqërore etj.

Kjo traditë kaq e pasur nuk kishte as më të voglin dyshim që do të luante një rol të madh në edukimin e poetëve të rinj. Ndërkaq, revolucioni ynë popullor me fitoret e pandërprera që korrte po bëhej çdo ditë e më tepër frymëzim i një brezi të ardhshëm poetësh, që i filluan ligjërimet e para poetike rreth viteve '50. Ndonëse ende të rinj, te këta poetë spikati qysh në fillim dëshira dhe vullneti për të rrahur në poezinë e tyre tema të rëndësishme dhe probleme të mprehta. Nga këto fillime poetike ne jemi në gjendje të përcaktojmë saktë rrugën që ata morën si poetë këngëtarë të jetës së re që solli liria. Krahas luftës për ndërtimin e bazës ekonomike të socializmit, pjestarë të së cilës ishin dhe këta të rinj, disa prej tyre nxënës shkollash dhe më vonë poetë të shquar të Shqipërisë socialiste, Partia hodhi parrullën për edukimin e njeriut tonë të ri, nxori detyra për letërsinë dhe artet, që ato të ishin në gjendje t'i përgjigjeshin dhe të pasqyronin vrullin e masave për ndërtimin e Shqipërisë së re. Ndër këta nxënës të rinj, tani poetë të njohur, që krijimet e para ia drejtonin gazetës «Zëri i Rinisë» dhe «Drita», shquheshin: Dritëro Agolli, Ismail Kadare, Fatos Arapi etj.

Ismail Kadare i takon brezit të poetëve që bënë përpjekjet e para për të shprehur edhe nga ana e formës artistike horet e reja që kish marrë dhe po merrte jeta jonë e re socialiste. Që në fillim ne shohim te poeti i ri, Ismail Kadare, një prirje për një poezi qytetare, poezi militante me përmbajtje të thellë socialiste. Kjo është edhe arsyeja që poezitë e këtij autori, megjithëse kanë rreth njëzet-tridhjet vjet që janë botuar, ruajnë

freskinë dhe aktualitetin edhe në ditët tona. Nuk ka vlerësim më të madh për një vepër arti, kur ajo i bën ballë kohës dhe historisë. Po të kujtojmë poemën e njohur «Përse mendohen këto male» ne bindemi menjëherë se ajo jo vetëm ka luajtur një rol të madh për edukimin ideoartistik të brezave të rinj, por dhe do ta luajë atë dhe në të ardhmen. Kjo gjë flet më së miri për suksesin e poezisë së Ismail Kadaresë. Kudo që të shikosh vëllimet e botuara nga poeti e gjejmë një gjë të tillë. Shpjegimi i këtij sukcesi gjendet në atë cilësi të poezisë së tij, që ajo rrok hove të mëdha, përshkohet nga një tendenciozitet i thellë klasor, që flasin qartë për bindjet poetike të autorit.

Në përgjithësi poezia e autorit sjell gjithmonë diçka të re, në mënyrë të veçantë në sferën e poezisë qytetare me përmbajtje të theksuar politike. Këtë poeti e ka bërë mishin dhe gjakun e gjithë veprës së tij letrare, madje dhe temat intime e ato shoqëroret janë shpesh të gërshetuara me probleme politike. Autorin gjithnjë e kanë rrëmbyer temat madhore qofshin të marra nga historia, qofshin nga jeta për ndërtimin e socializmit. Të gjitha këto ai i ka trajtuar me syrin e shkrimtarit militant, të qytetarit të ndershëm që nuk e ze gjumi për fatet e atdheut dhe të revolucionit.

Problematika e pasur e poezisë së I. Kadaresë e bën këtë poezi që ajo t'u qëndrojë kohës dhe kërkesave të poezisë së sotme të realizmit socialist. Ajo i ngjan një fushe të gjerë, mbushur me lule nga të gjitha llojet, siç është vetë jeta jonë socialiste. Nuk ka dukuri shoqërore që të mos bëhet

pjesë e kësaj poezie, ajo është e ndjeshme ndaj çdo shfaqjeje e problematike shoqërore.

Në themel të kësaj poezie është lufta dhe puna e popullit tonë nën udhëheqjen e Partisë për ndërtimin e jetës së re socialiste. Ajo sjell vrullin revolucionar të masave në këtë luftë heroike të popullit dhe të Partisë sonë, që në kushtet e bllokadës së egër imperialiste e revizioniste po çajne gjithmonë përpara, duke u mbështetur fuqimisht në forcat tona. Poezia e tij është e ndjeshme ndaj të gjitha përparimeve në fushën e industrializimit socialist të vendit. Le të kujtojmë këtu poemën «*Ëndërr industriale*». Poetit i ngrohet zemra dhe i bëhet mal kur sheh se njeriu ynë i ri është hedhur në këtë aksion ndërtimtar dhe rritet, kalitet dhe edukohet nga dita në ditë në luftë dhe në punë. Poezia e tij bëhet gjithnjë më e fortë dhe më shprehëse, kur poeti pasqyron vrullin revolucionar dhe heroizmin e këtij njeriu, që është vepra më e mrekullueshme e Partisë sonë të lavdishme.

Tema më e dashur për poetin ka qenë dhe mbetet tema e madhe e qëndresës së popullit tonë në shekuj dhe në epokën e ndritur të PPSH. Lufta e madhe që bën PPSH dhe gjithë populli ynë kundër revizionizmit dhe imperializmit është, gjithashtu, një nga temat më të parapëlqyera të këtij autori (le të kujtojmë romanin «*Dimri i madh*» etj.).

Një veçori dalluese e poetit është puna këmbëngulëse në kërkim të vargut dhe të mjeteve shprehëse poetike.

Qysh në moshën 19 vjeçare poeti botoi vëllimin e parë poetik «*Ëndërrimet djaloshare*». Në këtë vëllim vjen e freskët atmosfera e hareshme

dhe optimiste që karakterizonte rininë tonë, që ish hedhur në aksione madhështore, të cilët do t'ia ndryshonin faqen atdheut. Lirizmi plot dritë dhe frymëzimi i vetëvetishëm e i ndërgjegjshëm ishin karakteristikat e vjershave të para të këtij vëllimi. Ky libër me të drejtë tërhoqi vemendjen e lexuesve dhe të kritikës, sepse sillte mbresa të freskëta nga jeta, kishte një figuracion të pasur. Te ky shkrimtar i ri shohim edhe punën e madhe këmbëngulëse për të njohur e studiuar tërë traditën tonë poetike, në mënyrë të veçantë poetët e mëdhenj: Naimin, De Radën, Mjedën, Migjenin etj. Te kjo traditë e pasur poeti gjeti dhe stilin e tij poetik që do të shkëlqejë më vonë me një individualizëm të veçantë. Dy vjet më vonë u botua vëllimi «Ëndërrimet» që për nga tematika nuk ndryshon shumë nga i pari dhe mund të cilësohej si një vazhdim i tij. Ajo që spikat në këtë vëllim është rritja e nivelit dhe të pjekurisë artistike. Tani kemi të bëjmë me poetin që punon me ngulm për formimin dhe kristalizimin e individualitetit të tij artistik dhe që shkëputet nga ndonjë ndikim i poetëve të tjerë. Në këtë vëllim dalin të kristalizuara qart dhe pastër, ëndërrat e brezit të ri, romantizmi rinor, optimizmi dhe hovi revolucionar i rinisë sonë për ta bërë atdheun më të bukur e më të lulëzuar. Këtu kemi të bëjmë me një diapazon më të gjërë poetik e problematik. Heroin lirik të këtij vëllimi e gjejmë kudo, por të ndryshuar e të burrëruar, ai është bërë më qytetar, më i thellë në vështrimin e jetës dhe të kërkesave ndaj saj. Kështu, fillojnë e marrin udhë temat e mëdha. Tani kemi të bëjmë jo më me një djalosh që ka dëshirë të

skicojë e të bëjë konture të përgjithshme poetike, por me një poet të pjekur, që fillon të zgjerojë gamën tematike, gjithashtu, fillon të thellojë përmbajtjen e krijimeve të tij. Dhe këtë formim ai e arriti duke u shkrirë e bërë njësh me jetën socialiste, që bëhej më e bukur nga dita në ditë.

Procesi i formimit poetik i Ismail Kadaresë nuk deshi ndonjë kohë shumë të gjatë. Këtë, poeti e arriti shumë shpejt në sajë të një pune të madhe dhe të kujdesshme. Botimi i vëllimit poetik «*Shekulli im*» shënoi një etapë krejtësisht të re në tërë krijimtarinë e tij. Këtu kemi të bëjmë me poetin e ri, që e thotë hapur e pa ndrojtje fjalën e tij, i cili këndon si këngëtar që i ka kaluar provat e vështira; ai tani është i sigurt për çka shkruan, por ndjen dhe kënaqësinë e veçorive novatore, që po sillte me vete poezia e tij. Pas këtij formimi të individualitetit të tij poetik I. Kadare na jep vëllime të tjera poetike, si: «*Përse mendohen këto male*» (1964), «*Motive me diell*» (1968) dhe «*Koha*» (1976), ku janë përmbledhur dhe mjaft poema të reja. Po kësaj periudhe i përkasin edhe botimet e romaneve, tashmë të njohur, si: «*Gjenerali i ushtrisë së vdekur*», «*Dasma*», «*Kështjella*», «*Kronikë në gur*», «*Dimri i madh*», «*Nëntori i një kryeqyteti*», vëllimet me novela «*Emblema e dikurshme*», «*Ura me tri harqe*», «*Gjakftohtësia*», librat me esë «*Autobiografia e popullit në vargje*» dhe tani së fundi romani «*Gjakftohtësia*». Tek e shoh këtë prodhimtari mëndja menjëherë të vete te puna e madhe e këmbëngulëse që bën ai. Bindesh se talenti nuk është vetëm një dhunti natyrore, dhe nuk lulëzon kurrë pa një punë këmbëngulëse.